

Nieuwsbrief
Jaargang
07

Nummer
21
December 2015

Beste kunstvriend,

Op zondag 6 september werd in Halle-Zoersel een gedenkplaat aangebracht. Van 1939 tot 1961 was daar het "Jongenstehuis Joe English" gevestigd. Dit culturele gebeuren bracht ons op het idee om een overzicht te maken van de diverse locaties waar Joe English in Vlaanderen nog aanwezig is in de publieke ruimte. Wij kwamen tot een verrassende voorlopige inventaris. Waarschijnlijk is de lijst nog niet volledig, daarom publiceren wij hier onze bevindingen met de vraag om de ontbrekende locaties of gegevens aan te vullen. Hiermee leveren wij een bijdrage tot wat het receptieonderzoek wordt genoemd. Alvast dank voor uw medewerking.

Er bestaat een voorlopige inventaris van de vele Heldenhuldezerkjes die over Vlaanderen verspreid staan. Lijst te raadplegen op www.ADVN.be te Antwerpen of bij Museum aan de IJzer te Diksmuide. In het kader van de herwaardering van die zerkjes duikt telkens de naam van Joe English terug op als de ontwerper. Hij inspireerde zich in 1916 op het Keltische Kruis van de Ierse grafzerken (zie nieuwsbrief 20). 100 jaar geleden werd op 15 augustus 1916 het Heldenhuldecomité opgericht met plaatsing van de eerste zerkjes. In het kader van de vele herdenkingen een goede gelegenheid om in 2016 de nog bestaande maar soms verwaarloosde monumentjes te herwaarderen en een flinke opfrisbeurt te geven?

Ondertussen werken wij na onze Ierse rootsreis verder aan het levensverhaal van Henry English. Omwille van de actualiteit van het immense vluchtelingenprobleem stelden wij ons hierbij de volgende vraag: welke factoren speelden een rol zodat Henry's integratie in de Vlaamse samenleving slaagde? Hij werd door zijn leerlingen "de Engelsman" genoemd maar werd toch een Ierse Bruggeling. Uit zijn levensverhaal leren wij dat Henry het geluk had om als tienjarige weesjongen terecht te komen bij personen binnen een sociaal netwerk die zijn capaciteiten onderkenden en waardoor hij de kans kreeg die te ontplooien.

Piet De Baere Co English

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Joe English, Kunstschilder vzw
Vuldersreitje 2, 8000 Brugge
www.joe-english-kunstschilder.be

In dit nummer

Het Jongenstehuis Joe English pag 2
Locaties in Vlaanderen ivm J.E. pag 3
Medewerking aan tentoonstellingen pag 7
In Memoriam Julius Neels pag 7
Kunstkaarten & catalogus pag 8

Het “Jongenstehuis Joe English” in Halle-Zoersel (1939-1961)

Piet De Baere & Co English

Hebt u al gehoord van het opvangtehuis dat gelegen was ten Oosten van Antwerpen? Onder grote belangstelling onthulde Mevrouw de Burgemeester Liesbeth Verstreken op zondag 6 september 2015 een gedenkplaat. Naast de familie Loyens –Vanhumbeeck-Simenon en vrienden waren aanwezig een aantal leden van VOS (Vlaamse Vredesvereniging), Davidsfonds, Heemkundige kring Zoersel en KLJ Halle. Vincent Vanhumbeeck, zoon van August Vanhumbeeck (1905-1992) en Maria Simenon (1909-2009) vertelde het boeiende verhaal van zijn ouders en het tehuis. (1)

August, van opleiding onderwijzer en werkzaam in de jeugdzorg was secretaris van een vereniging (2) gesteund door Prof. Frans Daels (1882-1974). Zij waren ervan overtuigd dat de nagedachtenis aan Joe English een inspirerende invloed kon geven bij dit initiatief om weesjongens of kinderen in moeilijke omstandigheden op te vangen. In 1939 werd de VZW “Joe English” opgericht. Frans Daels kocht in Halle (Kempen) een eigendom met 4 ha grond gelegen langs de Achterbaan, nu Lotelingenlaan. Villa en grond werden gratis te beschikking gesteld aan de vereniging. Er werd een tehuis voor grotere weesjongens opgericht, op katholieke en Vlaamse leest. Voor enkele jongens, geplaatst door de kinderrechter, subsidieerde het Ministerie van Justitie. Voor de meesten was men aangewezen op liefdadigheid. In mei 1940 verbleven er 25 jongens. Dankzij de werkingssubsidies van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn en Winterhulp kon het Jongenstehuis blijven bestaan tijdens WO 2. Maar wie was de drijvende kracht achter de schermen? August leerde Maria Simenon kennen. Zij was weduwe geworden van Vincent Loyens en had zeven jonge kinderen. August en Maria huwden in 1943 en bewoonden samen het jongenstehuis dat verder werd uitgebouwd. Het gezin breidde nog uit met drie kinderen en tijdens WO 2 verbleven er een 200-tal kinderen in het tehuis.

De naam ***“Jongenstehuis Joe English”*** verdween in 1961 met de nieuwe wet op de Jeugdbescherming. Er moest gereorganiseerd worden. Het gezin Vanhumbeeck-Simenon startte met een nieuwe VZW “Jongenstehuis Pieter Simenon” (naar de broer van Maria, missionaris) en vestigde zich in Lommel (Limburg). Tot op vandaag levert deze jongerenwerking nog steeds een belangrijke bijdrage in de welzijnssector.

En de woning in Halle? Piet Loyens, zoon uit het eerste huwelijk van Maria, kocht het perceel waarop het vroegere tehuis stond en waar hij ook opgroeide. *“Proficiat Clara en Piet, jullie kunnen terecht fier zijn op die prachtige woonst! En wij zijn jullie dankbaar omdat uw woning vanaf vandaag de gedenkplaat zal dragen die verwijst naar haar historiek en pionierende rol als jongenstehuis Joe English”* (Vincent V.)

Toen in 1939 het jongenstehuis opgericht werd in Halle-Zoersel, bracht de vereniging VOS-Brugge aan het woonhuis van Joe English en Elisa Goedemé een gedenkplaat aan. Onder grote belangstelling hield Frans Daels een huldetoespraak: "*Hier leefde en was werkzaam Joe English. Als zinnebeeld van dienende kunst, werd hij begraven in de crypte van de IJzertoren"*. Naar aanleiding van het Vlaams Nationaal Zangfeest in Brugge, werden dezelfde dag nog 5 gedenkstenen aangebracht aan diverse gebouwen waar Guido Gezelle woonde en werkte door de VTB. Hoe verklaren we de aandacht voor Joe English en Guido Gezelle één jaar voor WO 2 uitbrak? De krant De Standaard bracht toen uitgebreid verslag van ***"deze Vlaamse hoogdag…".*** (de St., 23juli 1939)

Op de gedenkplaat in Halle-Zoersel staat een afbeelding van het Heldenhuldezerkje dat ontworpen werd door Joe English tijdens WO I, met de handtekening zoals die voorkomt op zijn brieven, tekeningen en schilderijen. Vanaf begin 1917 ondertekende Joe zijn werk voor het SKVH met het klaverblad. Daarmee verwees hij met de Shamrock enerzijds naar zijn Ierse roots (zie nieuwsbrief 20) en anderzijds naar de stad Veurne, die dit symbool in haar wapen draagt.

Bibliografie

(1) Maria Simenon, Het leven van een moeder, Loyens & Lukkesen, 1995, 124blz.
Te bekomen bij Vincent Vanhumbeeck, via vanhumbeeckdebelder@telenet.be

(2) Marcel Boey, Zo leefde Zo sprak Prof. Dr. Frans Daels, Diksmuide, 1972, IJzerbedevaartcomité, p.16: "Volledigheidshalve weze hier nog vermeld dat prof. Daels in juni 1937 de oprichting van "Vlaamsche Kinderzegen" steunde…"

Locaties in Vlaanderen die verwijzen naar Joe English

Voorlopige lijst, alfabetisch gerangschikt per stad of gemeente onder de vorm van:
gedenkplaten, grafmonumenten, straatnamen, en tenslotte andere toegankelijke locaties. Verwijzen die enkel naar de artistieke erfenis van Joe als symbool van "dienende kunst" of spelen nog andere factoren een rol? Elke locatie roept een sociaal-culturele, toeristische, kunsthistorische, religieuze of zelfs politieke achtergrond op. Bij de ene is deze context en betekenis bekend bij het plaatsten van de helden-huldezerkjes door familie, vrienden en verenigingen zoals VOS. Bij het toekennen van straatnamen is het moeilijker om te achterhalen wanneer, hoe en waarom dit gebeurde in een stad of gemeente.

Litt: Seberechts Frank (red.) Duurzamer dan graniet. Lannoo, Tielt, 2003.

1. Gedenkplaten
"historische grootsheid binnen handbereik".

Brugge 1 (St.-Michiels): aan het woonhuis dat Joe en Elisa Goedemé lieten bouwen in 1913 door Arch. Huub Hoste, toen in de Veldstraat, nu Canadastraat 3, werd er op zondag 23 juli **1939** een gedenkplaat aangebracht door V.O.S. Brugge. Tekst: *"Hier leefde en was werkzaam Joe English, kunstschilder geboren op 5-8-1882 +31-8-1918 te Vinkem als zinnebeeld van dienende kunst, werd hij begraven in de crypt van den IJzertoren."*

Brugge 2 : aan het huis waar Joe en Elisa Goedemé woonden vanaf 1910/1911, Verversdijk 11, werd op vrijdag 27 februari **2015** door de Koninklijke Gidsenbond van Brugge en West-Vlaanderen een gedenkplaat aangebracht. Tekst: *"Hier leefden en werkten van 1910 tot 1913 Joe English, kunstschilder en Elisa Goedemé, muzikante"*
NB: volgens Jan Anseeuw, stadsarchief Brugge, correctie = vanaf 1911.

Halle-Zoersel: aan het huis waar vanaf 1939 tot 1961 een opvangtehuis voor jongens gevestigd was werd in **2015** een plaat ingehuldigd, tekst: *"Hier pionierde jeugdzorg in jongenstehuis Joe English".* (zie aparte bijdrage in deze nieuwsbrief)

Veurne: aan het Bisschoppelijk college te Veurne waar Joe tijdens WO I woonde en werkte van eind 1915 tot aan zijn overlijden op 31.08.1918. Tekst: " *Hier verbleef tijdens den grooten oorlog Joe English 1882-1918 kunstenaar en frontsoldaat"* werd in **2006** aangebracht door de stad Veurne, de Vlaamse gemeenschap en het huldecomité.

Bezoek de vernieuwde website:

www.joe-english-kunstschilder.be!

Beauvoorde-Vinkem : Heldenhuldezerk voor Joe English geplaatst door de VTB in **1976** in de Joe Englishstraat in Vinkem. Joe overleed op deze plaats op 31/08/1918, kliniek "Océan II" was hier gevestigd.

Diksmuide 1: Grafmonument voor Joe English gebeeldhouwd door Karel Lateur (**1920**) (zie info nieuwsbrief nr. 17- p.2 & 3). Het werd oorspronkelijk geplaatst op het militair kerkhof van Steenkerke. Maar in **1932** werd Joe als een van de IJzerhelden overgebracht en herbegraven in de Crypte van de eerste IJzertoren in Kaaskerke/Diksmuide. Het geklasseerde monumentje werd in **2014** terug geplaatst bij het graf van Joe in de nieuw aangelegde begraafplaats bij de ruïne van de eerste toren.

Diksmuide 2: Heldenhuldezerk voor Joe English in de open begraafplaats van het Museum aan de IJzer bij de zerkjes van de vele andere IJzerfrontsoldaten.

Diksmuide 3: Standbeeld voor Joe als één van de vier hoekbeelden van de eerste IJzertoren ontworpen door Karel Aubroeck, oorspronkelijk ingehuldigd in **1932.** Het bevindt zich aan de Westzijde van de reeds in **1949** heropgebouwde Paxpoort met de gerestaureerde beelden.

Op de drie andere hoeken staan de beelden van de Gebroeders Van Raemdonck, Renaat De Rudder, Lode De Boninge en Frans Van der Linden.

Diksmuide 4: Het Memoriaal van de **IJzertoren** werd ingehuldigd op **24 aug. 1930.**
De eerste IJzertoren werd ontworpen naar een tekening van Joe English, die verscheen in Ons Leven-Hoogstudent, **1916** (blz. 21). Het was de visualisering van een wens geformuleerd door Frans Van Cauwelaert (blz. 28). Joe inspireerde zich voor zijn tekening op de Ierse High Crosses. (zie nieuwsbrief 20)

"Oorspronkelijk ontworpen als Grafmonument werd de toren een Vredesmemoriaal met het Museum aan de IJzer: schatkamer van dierbare herinneringen ."

3. Straatnamen: “als bescheiden monument”

1. **Antwerpen-Borgerhout** aan de Stenen Brug tramhalte “Joe English” met wat verder in de Joe Englishstraat een speelpleintje ook naar Joe genoemd. Op de nuts-kast werden op verzoek van ’t Stad in 2012 foto’s aangebracht met tekeningen en schilderijen van Joe, in samenwerking met onze VZW.
2. **Brugge, in St.-Michiels** werden oorspronkelijk een drietal straten samen het “Joe Englishpark” genoemd. Een deel van de Veldstraat werd vervangen door Canadastraat. Later kwam op **Christus-Koning** een Joe Englishstraat in de wijk waar straten genoemd werden naar herberg de Kroon en kunstschilder Gerard David.
3. In **Diksmuide** maakt de J. Englishstraat deel uit van een wijk genoemd naar een vijftal IJzerfrontsoldaten.
4. Te **Edegem-Antwerpen** is een straat en een laan naar hem genoemd ook met andere frontsoldaten.
5. In **Rumbeke-Roeselare** ligt de J.E. straat in een recent aangelegde wijk.
6. **Vinkem-Veurne**: langs de locatie waar L’Océan II was ingericht staat een Heldenhuldezerkje (VTB 1976) in de Joe Englishstraat.

4. Toegankelijke locaties met verwijzing naar werk van Joe English:

Boezinge: in de Kapel aan de ingang van de hoeve “Madelstede” vinden we een mooi gerestaureerd brandraam naar “O.L.Vr. van de IJzer”.(zie N.br. 12)

Diksmuide: In de stille ruimte van het Museum aan de IJzer zijn er een reeks brandramen met tekeningen van Joe English volgens ontwerp van Eugeen Yoors.

Waasmunster: Beeld door August Nobels naar “O.L.Vr. van de IJzer” in de Heimolenhoekkapel (zie N.br.18)

Medewerking aan tentoonstellingen 2015

Met enkele werken van J.E. in bruikleen.

- **Bailleul (**Fr.), Museum Benoît- Depuydt, van 10.10.'14 tot 30.09.'15
  Thema: "Une mère écrit à son fils soldat"
- **Brugge** Stadshallen, van 14.10.2014 tot 22.02.2015
  Thema: "14-18 Brugge in beeld. Brugge in oorlog"
- **Gent,** Rodenbachfonds.
  Deelname aan het kunstwerk "In Flanders Fields" van Kathy Vandamme. Dit bestaat uit 30 kistjes. Op www.geraaktdoordeoorlog.eu kunt u ons verhaal "Verdriet en humor" lezen over Joe English en Elisa Goedemé (+ 2 tekeningen)
- **Hamme**, id+Art Kunstcenter, van 4.10 tot 25.10 2015
  Thema: "Enkele Hammenaren onder de loep tijdens WO I.
- **Nieuwpoort**, bezoekerscentrum "Westfront Nieupoort" project **in 2016 !**
  Thema: "De Kunst van het herinneren" Frontschilders in en rond Nieuwpoort 1916-18.

Vrienden van de VZW Joe English, kunstschilder

In memoriam Julius Neels (Brugge 1915-Brugge2015)

Op 13 oktober 2015 overleed Julius Neels te St.-Michiels in zijn woonhuis waar vroeger de bloemisterij gelegen was. Deze zomer vierde hij samen met kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen en vrienden, zijn eeuwfeest in het weidse landschap van de Damse polders. Alhoewel hij geboren werd op 14 juli was hij een echte Vlaming, bloemist van beroep en dichter uit roeping. Julius was een jeugdvriend van Raphaël English, zoon van Joe en Elisa. Hij was goed vertrouwd met de familie en de kunst van Joe. De lezers van onze nieuwsbrieven maakten reeds kennis met zijn poëzie. In onze tweede brief over "Joe's Kunst" (2008) en in de twaalfde aflevering stuurden wij u zijn "Kerst- en Nieuwjaarswensen voor 2013". Op literair gebied was Julius autodidact en een natuurtalent. Hij bestudeerde vooral Schiller en Goethe en had grote bewondering voor Gezelle.
Naast zijn dagelijks werk als kweker van bloemen en planten gaf zijn vrouw Delphine hem de tijd om zich in zijn studeerkamer terug te trekken voor zijn lees en schrijfwerk ver van het kindergewoel. Ook om buitenshuis actief deel te nemen aan diverse studiegroepen waar thema's over cultuur en levensverdieping besproken werden. Verschaeviana, (1980,D2, p275-312) publiceerde een uitvoerige studie van Julius over de invloed van de Duitse filosoof Rudolf Eucken uit Jena, op de beginnende priesterleraar Cyriel Verschaeve. Geen wetenschappelijk essay met voetnoten maar een boeiend persoonlijk verhaal over *"hoe de volksziel een dragende kracht is voor leven en kunst"*. Zijn poëzie is er een treffend voorbeeld van. Elke dag noteerde hij de opkomende gedachten en teksten tot zijn goede vriend Hans onlangs overleed. Zijn inspiratie had geen klankbord meer.

Julius was een wijze man geworden. Enkele maanden voor hij 90 jaar werd schreef hij het volgende vers: *"En vraag niet aan je medemensen, naar 't ondoorgrondelijke waarheen. 't Vertrouwen in je diepste wensen, de God in ons, weet het alleen".* (21 mei 2004)

Wij wensen onze vrienden-lezers een zalig Kerstfeest en een vredevol 2016

Detail glasraam, Stille ruimte IJzertoren. Ontwerp Eugeen Yoors naar tek. "Kerstnachtvisioen" J.E.

Kunst- en Wenskaarten met schilderijen en tekeningen van J.E.

Ondergetekende : naam, voornaam, adres en handtekening.

……..

……..

❒ Bestelt hierbij …… reeks(en) 7 kunstkaarten (K 1 tot 7) = 14€ per reeks
❒ Bestelt hierbij …… reeks(en) 5 postkaarten (P 1 tot 5) = 10€ per reeks

Verzendingskosten: 2 € of gratis vanaf minimum bestelling van 2 reeksen
(zie afbeeldingen op website www.joe-english-kunstschilder.be)

En schrijft € ……. over op rekening BE03 1210 4055 6384 van de vzw Joe English, kunstschilder, met vermelding: …… ex. kunstkaarten J.E.

Ook steunend "Vriend" worden?

Dat kan door eenmalig € 50,00 te storten op rekening nr. BE03 1210 4055 6384 van de VZW Joe English. Dan ontvangt u de catalogus en de nieuwsbrieven en wordt u uitgenodigd op onze volgende bijeenkomsten.

Ons handige en goed-ogende boek over "Joe's kunst" gedrukt bij Lannoo, Tielt, 2008, 98 blz. met kleurillustraties, is te verkrijgen door overschrijving van € 20,00 (portkosten inbegrepen) op rekening nr. BE03 1210 4055 6384 van VZW Joe English, met vermelding "cat. xx ex." We bezorgen het via de post (portkosten inbegrepen).

Joe English